

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

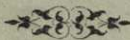
N:o 24.

1887.

2:dra årg.

Innehållsförteckning:

Ernst Ahlgren: Till Fru Elna Tenow.	Sid. 357.
Robinson: Om hufvudpersonerna i Fru Marianne.	„ 359.
Ingeborg Gerstenberg-Müller: Hvordan man gifter sig.	„ 361.
Saxon: Strejk. (Poem.)	„ 362.
P. A.: Under Predikan.	„ 363.
Leonard W. Ljunglund: Hvarför är icke vår nyare skönliteratur populär?	„ 368.
När och Fjärran.	„ 370.

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER, GÖTEBORG.

WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI.

The Department of Education

HELISOVÄNNEN

utkommer äfven 1888 med 2 häften i månaden. *Bidrag af många läkare.* Särskildt äro för nästa år lofvade artiklar af professor E. Heyman om *allmänna helsorården*, prof. S. Ribbing om *späda barns vård*, prof. F. Björnström om *sinnessjukdomarnes orsaker*, prof. O. Sandahl om *skolhygien*, prof. C. Curman om *klimat- och badkurer*, prof. R. Tigerstedt om *matsmältningen*, och prof. T. Hartelius om *frisk- och sjukgymnastisk*.

Pris å posten och i bokhandeln 2: kr. 50 öre för helt, 1: kr. 50 öre för halft år. *Prenumerant-samlare* antagas. *Annonser* mottagas. Utgifves i Stockholm af

med. d:r E. W. Wretlind.

JORDEMODERN

månadsskrift för barnmorskor, kommer nästa år att utgifvas af undertecknad *under medverkan af rikets barnmorsketäljare.* *Prenumeration* sker å närmaste postanstalt (icke i bokhandeln) med 2 kr. 50 öre för helt, 1 kr. 50 öre för halft år. Utgifves i Stockholm af

med. d:r E. W. Wretlind.

Den billigaste tidningen!

Å postkontoren fås hel årgång af

Allehanda för Folket

en gång i hvar vecka 24-spaltig,
en gång i månaden illustrerad,
för **1 kr. 20 öre.** (G. 26045×1).

6 kronors värde för intet

får Ni, om Ni på posten beställer den humant frisinade, glada, friska, ärliga och orädda

“Arvika Tidning“,

som för helt år kostar endast 2 kr. 20 öre. Den stora 28-spaltiga tidningen skänker sina tusentals läsare som följelång i bokform

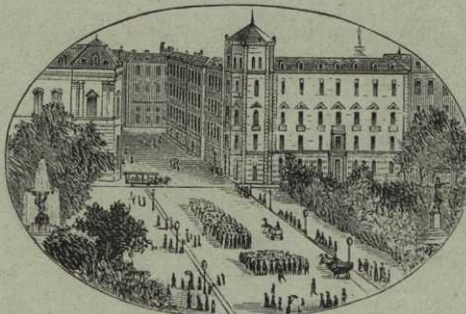
Julius roman ”Affällingarne”

en af de bästa, Sverige eger. Boken kostar i bokhandeln 6 kronor.

Ingen annan svensk tidning erbjuder sådana förmåner!

Allmänna Lif-försäkringsbolaget

Med grundkapital, försäkringsfond och fasta maximipremier

Hufvudkontor: Kungsträdgårdsgatan 2 C, Stockholm.

Bolagets agenter i Göteborg äro:

Herr Hugo Davidsson,
Kyrkogatan 58.

Kapten S. Falk,
Tredje Långgatan 9.

Herr Fredr. Gavuzzi,
Götabergrsgatan 8.

Fru Helena Geijer,
Kristinelundsgatan 11.

Alingsås,
fil. d:r S. E. B. Högman.

Grebbestad,
handl. Axel Lyden.

Kongsbacka,
konsul Aron Svahn.

Kungälf,
rådman E. Zetterlöf.

Lysekil,
kronolänsmän N. J. Nielsen.

Marstrand,
postmästare O. Montell.

Strömstad,
handl. W. Sylvander.

Uddevalla,
handl. C. Sahlberg.

Icke att förväxla med **Skandinaviska Allmänna Lif-försäkringen.** (G. 21298)

FRAMÅT

» TIDSKRIFT »

UTGIFVEN AF

GÖTEBORGS KVINLIGA DISKUSSIONS-FÖRENING.

Döm ingen ohörd.

Fri talan.

Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser.

N:r 24.

Ansvarig utgifvare och
redaktör
Alma Breinholm-Åketmark.

15 Dec.

Pris: Kr 3,50 pr år.
Andra årgången.

1887.

Till fru Elna Tenow.

Detta är icke något »genmäle», det är ett bref. Det är heller icke något försvar, det är en upplysning.

Jag har aldrig skrivit någon »*etisk tendensdikt*».

Låt en predikan vara en predikan, och låt en berättelse visa oss handlingar, händelser, menniskor.

Jag predikar icke, jag försöker att berätta. Det är det, ni icke förstått.

Har jag något på hjertat, som jag vill säga mina medmenaiskor, — en åsigt att framlägga, en reform att ifrå för, — då kan jag skriva en tidningsartikel, en uppsats, hvad som helst, der jag på ginstaste vägen får sagt min mening; jag behöfver icke sitta och dikta ihop några figurer till mina språkrör.

Jag är icke moralist och icke filosof. Men jag önskar, att jag vore skildrare, och jag sträfvar efter att bli det. Jag vill icke anklaga, icke fritaga, icke undervisa; jag vill bara ett: återge *lif*. Återge allt hvad jag sett, hört, känt, erfarit, upp-

levvat. Det är detta, jag söker uppnå, — endast detta. Derfor är min penna lika tendenslös som en målares pensel.

Det är detta, ni icke förstått. Det är därför, jag upplyser er. Hvad jag vill och icke vill, vet jag bättre än ni, hur klyftigt ni än sönderplockat min enkla historia, hur tillkrånglad ni än lyckats få den under ert letande efter tendensen.

Fins det *lif* i hvad jag skrivit, då har jag lyckats, ty det var det jag ville; men är det dödt, då är det misslyckadt. I den punkten står jag inför mina läsare som inför mina domare, och i den punkten böjer jag mig tyst under domen, hur den än faller. Är det dödt, då fins det icke den tendens i verlden, som jag skulle vilja hålla mig uppe på.

Huruvida mina personer handla rätt eller orätt, det är mig deremot till ytterlighet likgiltigt. Om jag framstälde en af dem så, att hans handlingssätt alltid vore det enda riktiga, då vore han icke längre en menniska, och min skildring af honom vore misslyckad. Eller har ni — fru

Tenow — sett en människa, hvilken i alla lägen handlade rätt och logiskt och konsekvent efter sina lifsteorier? Jag aldrig. Och jag försöker icke teckna annat, än hvad jag ser. Det är mer än så det räcker.

Det kan ju vara vackert att strida för en sak, hvilken man tror på. Men alla skapades icke till stridsmän. Jag icke.

Ni har nog märkt, kära fru Tenow, att jag icke hör till de djupsinniga. *Men jag vet af det sjelf.* Och — ser ni — det är alltid en god sak! Jag åtager mig därför hvarken att reformera samhället eller människorna; ja, jag debatterar icke ens ett socialt problem; jag håller mig utanför alla lärda diskussioner, ty jag skall säga er något: jag har en skräck för att lägga min näsa i, hvad jag icke förstår, och hela mitt lif igenom har jag varit så upptagen af realiteter, att jag fått föga tid att syssla med abstraktioner. Jag skulle icke vilja taga i en s. k. *fråga*, om man så bjöde mig den på silfverfat. Jag menar t. ex. äktenskapsfrågan, sedlighetsfrågan, kvinnofrågan och hvad det allt heter. Så tro aldrig att jag kommer med ett »inlägg» eller en »lösning» eller någonting af det slaget.

Det lemnar jag åt andra.

Nej, det enda jag har lust att strida emot, det är just det ensidiga teoretiserandet. Tror ni, att lifvet låter snärja in sig i edra minutiösa små bestämmelser? Lifvet! — som är så brokigt, så mångfaldigt och så starkt. Ställ er framför kött och blod med en lineal och ert vattenpass, säg: »sådan och sådan skall du vara», och vänta så, tills det kommer en sammanstötning af de omständigheter, ni icke kan beräkna, och af allt det, som kan tumla sig i ett människosinne. Och säg sedan, hur teorierna höllo streck!

Om Marianne kan ha lof att älska Börje, fast hon är gift med honom, och om Pål skall läggas i facket med påskrift »föraktlig» eller upphöjas till facket »själsfin och ädel», det kan ni och hvem som vill få afgöra hvar och en efter sin smak, derpå spiller jag inga ord. Jag kan nu en gång icke sortera människor från hvarandra i två olika högar: *goda* och *onda*, som man kan skilja starkpeppar från kryddnejlikor, ty för mig ställer sig det

der människosorterandet så otroligt inveckladt; jag finner så mycket dåligt hos de goda och så mycket godt hos de dåliga, hur man nu vill uttrycka det.

Klassificera ni därför mina personer efter behag, kalla dem hvad ni vill; detta gitter jag icke diskutera med er.

Det enda jag vill uppehålla mig vid är följande reflexion, som ni anställer öfver mig. Den talar bäst sjelf.

»Möjligen är det ogrannlaga att vilja titta en förf. i korten och försöka gissa sig till tillkomsten af hans arbete. Dock skulle jag vilja framställa en förmodan, som under studiet af »fru Marianne» nästan blifvit till visshet.

Nämligen den, att Ernst Ahlgren ursprungligen haft en helt annan plan för detta arbete och helt andra synpunkter. Och efter denna plan och ut från dessa synpunkter har hon arbetat första hälften af sin bok, särskildt den del deraf, som behandlar Pål och Marianne.

Men så har reaktionen mot öfverdrifterna i dockhemslitteraturen kommit emellan. Förf. har gripits af det delvis berättigade i denna reaktion, och *trott sig finna, att stämningen i landet för ögonblicket icke var för att mottaga mera af den sorten*, att den icke längre skulle hysa sympati för oförstådda hustrur, som göra uppror mot äktenskapstyraniet. Och så har hon vändt på sin plan och gjort en hemmets och den äktenskapliga kärlekens apoteos af, hvad som var ämnadt till — ja, hvad vet jag? — kanske helt enkelt en lifskildring med mer eller mindre djupt liggande tendens.»

(Ja, — ty tendens skulle det naturligtvis finnas! En allmän regel, en dogm!)

Fru Tenow, den lilla insinuationen, att jag midt under mitt arbete ändrat dess plan efter »stämningen i landet», den hedrar er själsadel lika mycket som er skarpblick.

Det skulle kunnat finnas den kritiker, som låtit narra sig att tro, det jag ända från det Börje uppträder vet, hvart jag vill hän med honom och Marianne. Men ni lät inte lura er ni!

Man kunde tänka sig, att jag för en eller annan invigd berättat planen till Fru Marianne, innan »stämningen i landet» gjorde sin märkvärdiga svängning. Ja, man kunde till och med tänka sig

att *Fru Marianne* kunde — som plan — vara äldre än *Pengar*.

Men det har *ni* naturligtvis icke tänkt er.

Att man stundom gör sig löjlig genom ett öfvermått af vishet och allvetenhet, det hoppas jag att *ni* ännu länge måtte komma att sväfvä i okunnighet om. Ty den naiva sjelftillitens tid är alltid ens lyckligaste.

Kjöbenhavn 1 December 1887.

Ernst Ahlgren.

Om hufvudpersonerna i *Fru Marianne*.

Ett svar
af
Robinson.

I förra häftet af *Framåt* bedömes *Ernst Ahlgrens* nya äktenskapshistoria från »några synpunkter», som onekligen skulle komma det hittills så omtyckta arbetet att se konstrueradt ut — och der till *illa* konstrueradt.*

Under antagande, att den som trott sig nödgad se så hellre skulle mottaga samma intryck som vi andra, ja synnerligen *gerna* skulle i stället glädja sig tillsammans med den öfriga läsande allmänheten åt den sunda näring för känsla, inbillningskraft, samvete och förstånd, som i detta märkliga bidrag till Sveriges realitiska skönliteratur bjudits oss och våra efterkommande; *under sagda antagande* vågar jag föreslå ännu en revision af hela romanen från första raden till den sista.

Revisionen skall dock här icke göras till föremål för beskrifning; endast allmänna grunder skola korteligen påpekas. En tillämpande beskrifning vore tröttande.

* Tyvärr fins det godt om romaner, flitigt lästa romaner (t. ex. hela »*Fru Mariannes*» lilla flickbibliotek och antagligen en del af de nyare böcker, som hon sedermera plögade låna af (*Pål*), hvilka från *anmärkarens* »synpunkter» böra ses — och dömas som *misch* — *masch*. Här ämnar jag söka angifva skälen för, att ej så kan vara fallet med *ifrågaravande* bok.

En förnyad genomläsning af boken vore deremot ett oblandadt nöje. Jag menar, i fall den kan ske så, att man den gången finner berättelsen naturlig, i stället för konstruerad; något som alldeles beror på valet af »synpunkter».

Om det tekniskt konstnärliga *detaljarbetet* i denna dikt lär väl nemligen ej finnas mer än en tanke.

Dubierna i förra numret af *Framåt* synas ock gälla helt annat, eller dels ekonomien med öfver- och underafdelningarna.

att så ofantligt mycket af utrymmet och särskildt så mycken omständlig själsanalys egnas åt *Pål*, som likvisst sedan kommer att bli utvisad, och dels:

att romanen heter »*Fru Marianne*», och tyckes vilja vara hennes uppfostringshistoria, men att denna till uppfostringsföremål valda *Marianne* emellertid vid bokens slut icke är vorden »en fint utbildad qvinna»; att det, kort sagdt, är en alltför ofullständig »uppfostran», som man bevittnat.

Jag kan ej veta med visshet, men hoppas tillsvidare, att den som förklarar sig smärtsamt berörd af nämnda missräkningar går in på följande satser:

En episk diktare har *rättighet* att vid slutet af sin berättelse lemna hufvudpersonen mindre helt utvecklade, än han antagligen skulle funnit vara långt mera »önskvärdt». Ja, han har *skyldighet* att göra så, i fall alla föregående, alla förutsättningarna hittills för ifrågaravande person, hennes arfsanlag, uppfostran, lefnadsställning m. m. fordra ett sådant slut. Med sjelfva boken är ju icke heller *personen* slut och all vidare utveckling stängd. Men berättelsens tidsperiod är slut; och ingenting har *rättighet* att der tränga sig in; annat äro hvad förtid och *denna del* af tid (berättelsens egen) kunnat föra med sig.

Det är nu den ena satsen, som jag har hoppats få alldeles bestämdt antagen. Den andra lyder:

Enda användbara synpunkten för uppfattning af ett diktverk är sjelfve diktarens; jag menar, *den* hvarur han koncipierat särskildt detta sitt verk (liksom en tafla endast gifver alla perspektiven sedd från den punkt, som motsvarar den, hvi

ken målaren intagit till modellen under arbetet). Har man hittat den — någon annan synpunkt är ej ringaste anledning söka efter — och visar sig *derifrån* verket som ett icke helt, antingen i förhållande till oemotsägliga kompositionslagar eller i förhållande till den del verklighet, dikten i fråga velat återgifva eller åskådliggöra; då har man för sig en misslyckad dikt.

Men visar sig dikten *derifrån* åt båda de nämnda hållen såsom aldeles hel; då är det enligt alla sannolikhetsgrunder en lyckad dikt, man träffat på: en af välgerningarna i världen. (Hvarje sak, som helt är, det den skall vara och icke något annat eller tredje, är en välgerning i vår tillvaro).

Någon svårighet att hitta rätta punkten torde ofta möta. Första, kanske äfven andra försöket utfaller merendels en smula ogynnsamt. I så fall återstår att tåligt göra ett tredje.

Möjligen kommer man aldrig dit, der man kan tillfredsställande betrakta hela stycket. Och kanske är det då, till sist, verkliga styckets fel.

Men har man, tidigt eller sent, funnit en synpunkt, från hvilken allting i den ifrågavarande dikten ter sig som sjäfvuxet, verkligt, med det öfriga sambörigt och naturligt; då vore det väl föga rimligt att längre tveka om, att det är diktarens särskilda synpunkt för denna hans egen dikt, som man lyckligen *funnit*.

Efter denna oundvikliga inledning vill jag med några få ord söka angifva, hur de många vännerna af romanen Fru Marianne synas hafva sett berättelsen och enkannerligen de tre hufvudfigurerna der.

Sedan återstår intet att tillägga, endast inbjudningen: Var nu god och ställ Er äfven här, en stund, för att själf verkställa det afgörande proftet.

Vi andra hafva *icke* uppfattat Marianne som en ovanlig flicka och *icke* heller som en af nutidens väckande strömnin-
gar i något fall berörd qvinna. Vi hafva i alla tre handlingens hufvudpersoner sett medelmåttigt anlagda naturer, någotsånär goda hufvuden, men som flertalet af våra bekanta. Den enda verkliga öfverlägsenheten hafva vi funnit hos Börje. Men

den består i sundheten af hans ärfda och genom en vis och karaktärstark mors inflytande eggande goda egenskaper.

Icke dess mindre hafva vi funnit författaren egna den mest noggranna, samvetsömma iakttagelse åt hvarje skiftning i dessa vanliga människors inre och yttre varelse.

Marianne, dotter till den på skuld lefvande tjenstemannen, har lyckats i det som ansetts vara målet för hennes uppfostran, att ständigt skaffa sig en burgen man och som är så kär som möjligt. Det har tillgått aldeles som det plägar, hvarken ovanligt klandervärdt eller berömvärdt. Hennes erotiska känslor för fästman och man äro ej mer personliga, än att hon begår den vanliga fegheten hos en konventionellt tämjdd qvinna, som har tycke med sig och vet af det: att låta andra och äfven mannen se upp till henne som den allena gifvande, det förment ädlare väsendet o. s. v. Det är — efter vårt sätt att läsa Mariannes historia — *icke* någon själfständig estetisk begåfning hos henne, och till hvilken Börje ej kan räcka upp, utan som Pål är egnad att utveckla och tillfredsställa. Det är en haremsbegåfning, en somnambulism, ur hvilken icke den förvekligade Pål skall dramatiskt väcka henne, utan ur hvilken Börjes ädelt sega karaktär skall så småningom episkt väcka henne, derigenom, att han — fastän mycket förälskad — ej hör till de äkta män, som förslafvas af en älskad, nöjeslysten hustru, utan är i sund manlighet ett undantag från den så lätt enerverade, manliga mängden. Vi hafva *icke* uppfattat Pål som den försummade konstnärnaturen, hvilken i Marianne finner sitt komplement. Denna »flirtation» skulle uppstått med hvilken gäst i det enformiga hemmet som helst. Men det hindrar icke, att vi med författaren kunna sörja öfver den för lifvet oduglige, känslomme, ömtålige, mjuke Pål och att förstå Börjes ärliga tårar öfver hans undergång. Mariannes och Påls lyx- eller skönhetsbehof äro väl begripliga; men i ett så utveckladt eller ensidigt utveckladt skede, utgöra de ej bärkraftiga lufsinsatser för verkligheten. Denna tapetserareestetik har för dem själfva ingen framtid i sig, och man längtar efter bubblans bristande; tycker mer om den fadda lilla

fuktighet af ljumt såpvatten, som den ändt-ligen lemnar efter sig. Mariannes äckel öfver det tomma intermezzo, hon spelat, smakar som förebud till helse, äfven fast hon är mycket litet spirituel i sin ruelse. Den är i alla fall det första aktiva i henne, den obestämda, grå gryning, bakom hvilken hon möjligen skall upptäcka verkligheten och dagen; den är det första ärlighetstecken hos henne; och der ändå effektivt något af ärlighet fins, der fins gry till karaktär.

Och »karaktär!» är det lugnt men kraftigt genomklingande ropet i denna bok. Hela boken är så strängt episkt hållen, att ropet aldrig lyriskt förstärkes, utan endast gifver sig tillkänna genom personernas långsamma utvecklingsarbete. Men därför verkar det alldeles på samma sätt som ute i lifvet.

Så är det — i allra yttersta korthet sagdt —, som vanligt folk läst Fru Marianne samt lärt älska och vörda denna skildring ur hvardagslifvet med profetian i bakgrunden: ett segare, mera hjertenkelt starkare slägte af uppkomlingar till räddning för de från af verklig förfining som ännu finnas i vår klass, på samma gång som vemodig förintelse för *de* stackars uppkomlingar, hvilka af vår förfining tillägna sig föga annat, än den enerverande njutningstrånaden.

Särskildt att märka är, hur den författare, hvars första roman bar titeln »Pengar», ännu låter de olika sätten för handhafvande och uppfattning af penningen känneteckna karaktären.

Hvordan man gifter sig

En Hverdagsskitse.

Hun hvilede lidt ved Stenten, her var saa smukt.

Som en mächtig, glödende Kugle stod Solen lavt i Vest og farvede alt med sin dybe, purpurmættede Glans. Der var stille og ensomt, kun Køernes dæmpede Brölen eller en fjærn Barnelatter genlød i den bløde Aftenluft.

Gyrithe betragtede drømmende Landskabet, — hun nød Stedets Skönhed og Fred.

Den opslaaede Parasol kastede et rödligt Skær over hendes ranke Skikkelse med det kække, lille Hoved, hun bar saa frit og saa let. Hun var nydelig, og hun vidste det. Hvilken Kvinde er uvidende om sin egen Magt

Hun trak Vejret dybt, det faste unge Bryst hævede sig och sank — det var saa godt at kunne dröme lidt en Gang imellem, dröme sig rent bort fra Virkeligheden, — den var ikke lutter Solsken. Og hon tænkte paa sine Forældre der inde i Hovedstaden, paa de trange Forhold, en mindre pensioneret Embedsmands tarvelige Kaar, som hendes unge Længsler higende bar ud over.

Det var saa dejligt at være her ude i Feriebesög hos Onkel og Tante, som en Forsmag paa et Liv levet hen i lykkelig Velstand.

Saa sukkede hun kort, et lille utaalmodigt Suk og der dannede sig en Rynke mellem de smukttegnede Öjenbryn, men Panden glattedes igen og et lyst, lidt overmodigt Smil bröd frem om den lille fyldige Mund. — Aa, der vilde nok komme noget — en Gang. Hun skulde blot vente og forhaabningsfuld stirrede hun ud mod Synskredsen, hvor Solen dybere og dybere sank ned bag de grønne Enge, der svömmede i Sommeraftens lette, luftige Taageslör.

En klangfuld Stemme löd gennem Stilheden.

— God Aften, Fröken Gyrithe.

Hun vendte sig rask og saa' ind i et Par smilende blaa Öjne.

— God aften, Hr. Overretssagfører.

Hun rakte ham venlig Haanden, som han trykkede blidt mellem sine. De fulgtes sammen tilbage livlig talende, mens han nu og da med et hurtigt beundrende Blik opfangede hendes friske, kække Profil og runde vel-dannede Skikkelse.

Og de talte om mangt og meget, han fortalte om sit foregaaende Liv, om dets Glæder og Sorger, Kampe og Anstrængelser, og saa — med skælvende Stemme — talte han til hende om sin Kærlighed, den ældre Mands dybe Kærlighed. Han havde elsket hende længe, hun maatte vide det, — men vilde hun, kunde hun glemme hans graanende Haar og betro sin Ungdom, sin Lykke i hans Hænder?

Hans Ord lød inderlig varmt. Blodet jog i hede Strømme op i hendes Kinder; tavs gik hun med sænket Hoved, de mørke Vipper dækkede for det lysende Blik, og han vedblev at tale, hvert Ord kom lige fra hans Hjerte.

Men hun hørte kun ét, forstod kun ét, at han elskede hende, bad hende blive sin Hustru. Hun havde altsaa her, indenfor Mulighedens Rækkevidde, den Lykke det Velvære, hendes Drømme higede mod . . . men hendes Hjærte sved.

Hun elskede ham ikke.

En pludselig overmægtig Længsel gen-nembævede i et Nu hendes Sjæl. Hvad, om det var ham, den unge Læge med de staa-graa Øjne, der lyste af Mod og Haab, som gik her og talte saaledes til hende — — —

Hun rettede sig rank, det var dumt, hun vidste det. Hvilken Fremtid vilde det blive — en tarvelig Lod, maaske først om mange Aar, naar Ventetiden havde bleget hendes Kind og slukket hendes Øjnes Glans.

Og de varme overbevisende Kærligheds-ord, bedende, ømme, gled forbi hendes Øre.

Hendes Tanker arbejdede. — — Det lød saa stort, saa smukt dette, om selv at skabe sig en Stilling i Samfundet, blive til noget uden en Mands Hjælp og kun skænke sig bort til sit Hjærtes Udvalgte. Men hvorledes var hun rustet til at tage Kampen op for Tilværelsen, var hun opdraget til at stole paa sig selv, paa sin egen Energi, sit eget Arbejde. . . . Havde hun ikke med hver Dag mere og mere indsuget den Forvisning, at en skøn Kvinde bør søge sin Lykke i at gøre ett godt Parti. . . . Var det ikke med dette Maal for Øje, man havde lært hende alle hendes smaa Færdigheder — intet virkeligt Grundlag, alt kun for at tage sig ud. Hun følte en stikkende Smerte dybt inde, en Fejghedens Svaghed, en bitter Selvforgt. Det gjorde hende ondt for ham — den kraftige, viljestærke Mand ved hendes Side, der som et Barn skælvede i aandeløs Forventning — og det gjorde hende ondt for hende selv. . . . Hvorfor havde man ikke lært hende som Kvinde selv at bane sin Vej gennem Livet — eller var det maaske Tid endnu.

Hun stod der foran ham med sænkede Øjenlaag, mens Tankerne jog i hendes Hoved. . . . Hun saa en Hovedstads muntre, brogede Liv drage forbi sit Blik, Fester, Smykker, moderne Dragter — og paa den anden Side, Aar fulde af møjsomt Arbejde,

hvis Velsignelse hun aldrig havde lært at fatte — og *han*, han saa kun det yndige rødmende Pighoved, rødmende som den gryende Kærligheds Sol. — Han greb hende i sine Arme og bedækkede hendes Kinder og Mund med hede, brændende Kys — — Min søde elskede, tør jag virkelig tro, Du holder af mig. . . .

Hun løftede sine mørke Øjne med et mat Smil, saa saa' hun bort, ud over Skoven og Engene, hvor den sidste Solglans døde hen i et sart, dæmrende graat — men hans Hjærte bankede i bævende Lykke.

Ingeborg Gerstenberg-Müller.

Strejk.

Hur glädjefattigt de lifvet funnit,
hur mödosamt, huru tunga tagen,
de ännu aldrig en timme klagat,
ty de dock hittills haft bröd för dagen.

Men så vid skiftet, när bokslut göres,
herr fabrikören med vemod finner,
att till den summa, som han har väntat,
hans årsvinst uppå affär'n ej hinner.

Dess orsak sjelfklart han icke söker,
han akcepterar de kända rönen
och gör som alla vid fall som detta:
för sina slafvar han sänker lönen.

Då i förtviflan de dra sitt vapen,
ett vapen smidt utaf nöd och hunger,
så ofta maktlöst — men deras enda.
Och *strejk* han heter, den sång man
sjunger.

Det gäller endast, hvem längst kan
vänta,
och fabrikören för sina vänner
gör ett kalas med champanj och hånar:
»På strejker endast *ett* slut man kän-
ner».

Men då det kommer, hvad han ej anat —
ett bud från bröder i fjärran länder.
De slantar, hvilka man sammansparat,
med helsning: »Stån i er kamp» man
sänder.

Och att ej hopade rikedomar
för mycket skola tillsamman smälta,
han böjer sig. För att kunna lefva
i öfverflöd han sig måste välta.

Men nogsamt vet man, hvad mannen
tänker —
man allt för ofta har slikt fått höra —
om det, som slafvar i millioner
på detta sätt kunnat sammanföra.

Då var det annat i forna tider,
när proletärererna icke visste
utaf det band, som dem alla enar,
ifrån den förste och till den siste —

då var det annat i forna tider,
när hvar sin väg man såg folken vandra,
när de ej möttes, om ej det gälde
att på kommando slå hjäl hvarandra!

Saxon.

Under predikan.

Skizz af P. A.

Byns ungdom klamrade uppför den branta
trätrappan i Kyrktornet för att hjälpa klock-
kardrängen att ringa första. De håliga och
skrälliga ljuden från den gamla kyrkklockan
höllö på att spränga trumhinnorna på dräng-
pojkarne deruppe, men ute öfver nejden smälte
de till en underbar klang, som liksom
stämde hela naturen till helgdagsfrid. De
sista dallrande tonerna hade redan hunnit
förklinga, då genom den lummiga byn vandrade
en ung student, svartklädd och i prest-

krage. Gången var stel och den långa rån-
kiga gestalten skefvade, ansigtet var lång-
lagdt, magert och utblekt och såg därför gam-
malt ut; blicken stirrade oroligt hän mot
kyrkan. Han tycktes ej observera folket, som
stod på korsvägen. Med snabba steg utan
att besvara deras helsning vred han af in
i prestens trädgård och försvann bak den
doftande syrénhäcken.

Kyrkfolket hade redan börjat samlas.
Inne bland grafvarne vandrade fruntimren
och sågo så andäktiga ut med lavendelsbukett
på näsduken, som låg virad kring salmboken.
Manfolken sutto på kyrkgårdsmuren i skuggan
under kastanjerna.

Det led mot kyrkdags. och både på kyrk-
gården och backen utanför vimlade det af
högtidsklädda menniskor. Nu började det
knaka i tornet. Klockan ljud och karlarne
togo till mössan på samma gång de trängdes
på gången till kyrkdörrarne.

— Der kommer han vid sidan af pro-
sten och prostinnan och mamsellerna, hviska-
des det.

Och så packade de in sig i stolarne,
nyfiket väntande på att få se den nye pre-
sten klifva upp i predikstolen.

»Styr vår tunga, håg och öra
Till att rätt vår gudstjenst göra!»

Styr vår tunga — — — —

Styr — ljud det för tredje gån-
gen, och alla vände sig mot en stol midt
för predikstolen; der satt Jöns Larsson,
predikantens gamle fader, som i ifvern,
och förtjusningen öfver att se sin son på
predikstolen repeterade refrängen tre gånger
Gumman hans kände igen rösten och lade
sig ned i stolen för att dölja sin blygsel.

Emellertid hade Lars eller Vallengren,
som han nu skref sig för och som föräldrar-
ne också alltid kallade honom, redan bedt en
lång bön och ropade just upp ingången tre
gångar: »Land, land, o land hör Herrans
ord!»

Han skred snart till ämnet, som med an-
ledning af dagens text om den rike mannen
och Lazarus handlade om »den breda vägen
och den smala vägen».

I början darrade han något på målet,
men han blef modigare och starkare ju längre
han hann in på »den breda vägen» och ju
närmare han kom målet, den brinnande svaf-
velsjön. Det vore ju för honom en dråplig
känsla att så der utan vidare få expediera
alla dit att i everldliga tider lida eldskval.

Det smekte det unga religiösa vanvettet, och han syntes verkligen bli stark i denna känsla och höjde den eljest entoniga och sträfva rösten hvarenda gång han med något ord omnämde dessa kval.

Han ville också lisa, och med en öfverlägset beskyddande min talade han om himmelen, den der föga afundsvärda, förgyllda stora salen, full af englar och deras harpospel.

Det var kvafdt i det lilla templet, och en unken luft, blandad med lavendeldoft, tyngde på både kropps- och själsverksamheten. Somliga nickade och sofvo, andra gräto och välsignade den unge predikantens stora gåfvor eller kanske afundades. Mor Jöns Lars låg nedhukad i stolen och grät under hela predikan. Farsgubben tuggade på en näsduk för att sälunda kväfva snyftningarne.

En suck af lättnad smög sig ur de flestas bröst, när predikanten i en hög ton med öfverdrifven pathos utsade sitt *amen*. Det blef buller och skrapande i stolarne; man hostade och gäspade; unga och gamla vid karlsidan snöto sig, snusade och nöso.

— Amen i Jesu namn, eftersade farsgubben och hukade sig ned i stolen. Genom en lång och andetung suck liksom tvangs han att ge luft åt sin öfverfulla hjerteglädje öfver sonens så lyckligt utförda mandat.

Men Nils, predikantens sextonåriga skälmska broder, satt på läktaren hos organisten och hade inte hört många ord af broderns predikan om den breda vägen och den smala vägen. När gudstjensten var slut, stämde han in med sin ännu rena barnaröst i »Herre signe du och råde!» Ett par innerligt goda och klara flickögon sände från gången nere i kyrkan sina blickar upp till läktaren. Nils mötte med sina, och i rena, oskyldiga själar grydde blyga tankar, som kanske en gång skulle växa upp till heliga löften. Det var deras härligaste tempelfest.

Vallengren blef inbjuden i prestgården, och först mot aftonen kom han hem till föräldrarne. De mottogo honom nästan som en främmande ståndsperson och ansågo honom redan som en stor mycket lärd man, som vore kallad till ett särskildt Guds redskap i församlingen.

Sedan han berättat hur han trakterats i prestgården och hur de tackat honom för en god predikan och att mamsell Klara lyckönskat honom att snart taga prestexamen, började gumman tala om Nils.

— Men säg mig nu, sade hon, hvad skola vi tänka om Nils? Han läser aldrig nånsin ett enda Guds ord utan springer ut hela söndagen och leker och dansar med den öfriga ogudaktiga ungdomen i byn. När han kommer hem ibland om kvällarne ifrån målarearbetet och skall höra på, då jag läser aftonbönen, somnar han. Jag och far be både natt och dag för honom och förmana honom alltid, men det hjälper inte. Skall han nu till stad, som han ovillkorligen vill, så är jag är rädd, att han helt och hållet affaller från Gud och aldrig mer kan räddas. Det är tungt för föräldrar att befara sådant om sina barn.

I detsamma inträdde Nils, och så började föräldrarne och brodern förmana honom och upprepa samma lexa som de sagt honom väl tusende gånger om evig pina, som väntar alla ogudaktiga.

Nils teg, och samtalet leddes in på ämnen, som rörde prester och andra embetsmäns löneförhållanden.

— En student är mera värd än ett helt mantal, sade Vallengren, och föräldrarne kände sig lika rika som nämndemannens i Storegård.

— Om Nils kunde komma så långt, så egde vi två mantal, sade gubben till sin gumma.

— Nils duger ej till att studera, invände Vallengren, och såg lärd ut.

— Jag kan lära mitt yrke och förtjena födan ändå, sade Nils något trumpet, ty han märkte, att han i jmförelse med brodern ej aktades högt i föräldrarnes ögon; syskonkärleken började svika, och han till och med kände förebräelser mot föräldrarne för deras föga aktningssvärda bemötande mot honom, för det han ej ansågs duglig eller värdig att gå samma bana som brodern.

Nils gick utan att säga ett ord ut i ett uthus, der han hade sin säng och somnade snart in. Han drömde om den muntra flickan, som sprang så raskt i enkleken och som såg så skälmskt upp till honom från kyrkgolfvet.

* * *

Sedan Nils i närmaste stad vidare utbildat sig i yrket och af sin veckolön sparat ihop en liten summa, reste han till Stockholm, der han genomgick slöjdskolan och slog sig derefter uteslutande på dekorations-

målning. Hans förtjenster ökades, och som han ändå från pojkkåren varit van att försörja sig med egna medel, visste han också att värdera penningar. Ehuru han utstått båda beväringssären, skaffat sig böcker och materialier för yrket och kanske ej så litet deltagit i ungdomsvännernas nöjen, hade han ändå flera gånger skickat små summor hem till föräldrarna, som för att bidra till Vallengrens prestexamen tagit sig sjelfva till skada hvilket Nils visserligen kände till, men i sina bref hem aldrig låtsade något om.

Det var långt lidet på vintern och julen nalkades. Nils satt i sitt rum ensam och försjunken i grubblerier. Han hade nyss läst ett bref från föräldrarna, som bådo honom mycket enträget att komma hem till julen. Sedan han vidare tänkt öfver saken, satte han sig ned och skref, att han verkligen skulle komma, men ej förr än in på sjelfva helgen, ty han hade ej tid för.

När så Jöns Larsson kom i kyrkan om söndagen, fick han brefvet af prostén. Hela byn fick snart veta, att Jöns Lars målare skulle komma hem till jul. Det var nu så många år sedan han varit hemma, att folket snart glömt honom, men så mycket större blef intresset, och alla undrade, hur han kunde se ut med mera; men de som mest undrade och fröjdade sig voro dock föräldrarna. Redan åtta dagar före helgen hade de slagtat, bakt och bryggt godt starkt julöl, så att allt stök var undangjort, och nu gingo de hvarje dag och väntade och spejade upp åt sockenvägen. Nabons Hanna, barndomsvännen och läskamraten, kom nästan hvarje dag och frågade, om de ej visste, hvilken dag han skulle komma.

— I natt drömde jag om honom, sade gumman en morgon. I dag kommer han kanske.

Hon spådde rätt. Just när solen höll på att dala ned i ett tindrande rödt skimmer bakom grannbyn, kom en gästgifvareskjuts skumpande och vred in på deras inkörsel.

— Far, nu kommer han! skrek gumman, och i detsamma höll skjutsen utanför fönstren.

— Ja här kommer målarepågen. God dag och tack för längesen! Lika krya och dugtiga som sist, sade Nils, och så tog han föräldrarna i famnen och snurrade om på förstukvisten.

— Min tid då hvad han är stor och fin!

Hvad har du i alla påsarne och lådorna påg? sporde gumman.

— Pengar, bara pengar, skämtade han. Så öppnade han sin börs och gaf skjutspojken en krona i drickspengar, sedan reseffekterna burits in.

Nu blef det ett spörjande och undrande. Alla hans många saker packades upp, och de gamle höllo på att rent kikka af förvåning. Man vägde och granskade, och gumman glömde alla gamla lexor om tro och gudsfuktan.

— Hur har du kunnat skaffa dig allt detta? sporde fadren.

— Arbete! Arbete är pengar.

— Du är precis värre än Vallengren; han är nu pastor, men kan inte betala ett öre af de många pengar, vi rockat löst åt honom; så skall han väl ha kall en gång, och då kommer det väl, suckade fadren.

— Jaså far tycker jag är värre; det var roligt. Hade jag studerat, hade jag aldrig hunnit förtjena en vitten utan satt mig i skuld; men nu har jag ej blott hunnit skaffa mig allting sjelf, utan också en bundt sedlar öfver. Se här sade han, och visade dem plånboken.

— Hjertandes påg! Du är värre än Vallengren, jublade föräldrarna.

Det blef ostörd glädje de första dagarne. Nils satt långa timmar och berättade om Stockholm och alla märkvärdigheter der, och Jöns Larsson var idel uppmärksamhet. Ute i byn hyllades Nils var han kom. Han var rättfram, munter och glad som en speleman, och flickorna tyckte han var så innerligt rar och vacker. Allt detta gjorde att föräldrarna ännu mera fröjdades, ja de tyckte verkligen bättre om Nils än om Vallengren.

Den gamla förargelseklippan skulle dock allt för snart göra sitt igen. Vallengren kom hem en dag att helsa på, och bäst familjen satt och språkade, invände Vallengren salvesfullt:

— Nå Nils, du tycks fortfarande vandra på den breda vägen, när ämnar du vända om?

— Vända om? Till Stockholm menar du?

— Gäckas inte med heliga ting!

— Ah Stockholm är min själ inte så helig heller, och du skulle bara dit, så kanske kunde du få se en flik af verldslif, ty jag märker, att du är densamme tölpige lä-

saretok som för. Jag beklagar vårt land, som påbördas sådane prester.

Stormen bröt lös. Gumman brast ut i hög gråt, och gubben snäste Nils.

— Kom ihåg, sade han, att Vallengren är prest och en lärd man, men du är ändå bara målare; håll dig till Jesus, så få vi glädje af dig en gång, men på detta viset sprider du ju endast sorg öfver dina föräldrars ålderdom!

— Nå ja, jag vill ej inge mig i vidare disput, men en annan gång jag kommer hem, kanske jag blir sinnad. Låtom oss därför vänta så länge!

— Du väntar, men vänta inte för länge med din omvändelse, ty Herren kan kalla dig kanske i morgon, och då är du förtappad, varnade Vallengren.

— Ja, förtappad för evigt, inföll modren.

— Förtappad, tänk förtappad, sade fadren och satte handen varnande mot Nils.

— Lemna mig med frid, sade Nils. I morgon reser jag; jag skall verkligen *vända om*.

* * *

Tiden tycks i ens barndom gå sakta; det är så långt från jul till nästa jul, från sommar till sommar, men sedan några tiotal år gått, tycker man gången rockats till fortning, och det ena året flyr bort efter det andra i en hisklig fart. Mor Jöns Lars allt skäl att sucka:

— Ack hvad tiden ändå går!

— Och väl är det, sade gubben i en trumpen ton.

— Du ser så ledsen och bråkig ut; hur kan det vara?

— Vet inte. Men jag tycker, att Vallengren kunde betala något åtminstone af sin gamla skuld till oss; det är nu tio år sedan han blef prest, och vi ha hela denna tid fått förränta hans skuld. Det ser ut till en dålig gröda, så att jag vet inte, hur vi skola kunna reda oss på gamla dagar. Tacka vill jag Nils! Han har sjelf dragit sig fram från det han var en liten pilt och hjälpt sin bror också med pengar; jag tror minsann inte Vallengren betalt dem heller.

— Ja Nils vore nog dugtig, om han bara ville vända sig till Jesus.

— Tyst med sådant! Du vet ju inte hvad han tänker. Nu är han gift, har barn och förtjenar mycket pengar. Det är min-

sann vackert; ett annat än suga sina gamla föräldrar. Jag kan skriva till både honom och Vallengren, att de ska' komma hem i sommar. Ack hvad det ska' bli roligt att få se Nils och hans hustru och barn! Det är don emot Vallengren. Han blir väl aldrig så lycklig, att han kan gifta sig.

— Må tro! Om han inte gifter sig, så kan han vara lika lycklig.

— Nej för han *kan* inte; men Nils, som vågat på resor i både Tyskland, Paris och London, kunde ändå hinna gifta sig, när han ej var mer än 25 år. Det kan man kalla en dugtig karl! Den som bara sköter sig, hjälper nog vår herre, om han nu är prest eller doktor eller målare eller — —

— Men Jöns! Tror du då inte, att Vallengren sköter sig? Han kan väl inte sjelf ge sig kall? Han söker och har sökt på många ställen och är då en sådan predikant, att bättre fins inte, det vet jag.

— Han predikar för mycket lag; folk är inte nu som förr; upplysningen stiger, och presterna ha ej så mycket att säga. Jag kan gerna säga rent ut, de krusa inte för en prest nu för tiden, därför får han vara mera foglig, men — —

— *Men, men!* inga *men!* Han predikar Guds rena ord, och mer kan en ej begära. Tadla inte Vallengren!

— Nej visst inte! Tadla inte du heller Nils, för han är ändå värre än Vallengren, det säger jag och låter dem höra på. Nu tyst, så skall jag skriva till dem båda; de få komma hem, så att vi kunna reda våra affärer. Vi veta inte, när vår Herre kallar oss, och Nils skall också ha sin lott, det lofvar jag, hans far som jag är.

Det gick flera veckor. Något svar kom ej hvarken från Vallengren eller Nils, och Jöns Lars visste inte, hvad de skulle tänka.

En söndags eftermiddag efter gudstjensten, när gumman slutat sin predikan i Norborgs postilla om »grandet och bjelken», drog hon en lång suck.

— Vi få gå ut och se på grödan, sade hon.

Jöns Larsson tände pipan, och så följdes de åt.

Sommaren var mycket torr; värmen tryckte, änskönt solen stod lågt. Klöfvern började torka och kreaturen ville inte äta den. Säden stod kort och falen och kornet kunde inte komma ur holk. Rågen luktade redan halm, ärterna stodo i blom och började sätta

baljor. Stojet från den lekande ungdomen i byn hördes ibland som ett angenämt afbrott i den eljes så tysta helgdagsfriden.

— Valör skäller der hemma.

— Främrad, sade Jöns Larsson.

— På söndagen; hvem kan det vara?

Det är körande. Vi få skynda oss in.

Det var Nils med hustru och två små piltar.

Stor uppståndelse. »Faffa» och »famo» fingo presenter af de små, och det blef ett par timmars virrvarr af frågor och svar.

— I morn kommer Vallengren, sade Nils; han har skrivit till oss om det.

— Så skola vi vänta med den der saken till dess, sade Jöns Larsson till gumman, som förstod hvad han menade och suckade till i detsamma.

* * *

Dagen efter hade Vallengren anländt redan på morgonen, och nu satt hela familjen ute i den lilla trädgården. Vallengren intresserade sig mest för de små brorsönerna och höll dem båda två på sina knän.

— Hvad heter din Frälsare? frågade han den äldste gossen.

— Frälsare? Det vet jag inte, svarade han och skrattade.

— Ack nej då, sade farmor ifrigt och rodde på hufvudet. Vet han inte det, och han är 5 år. Det var rysligt, arma stackars lilla barn!

De skola ej bindas af religiösa fördomar, har far sagt, och jag är af samma mening, invände gossens mor.

— Religiösa fördomar, suckade presten; men de skola i stället bli evigt förtappade.

— Visst inte, sade Nils. De skola uppfostras i samma tro som deras föräldrar ha.

— De måste i tider ledas in på den smala vägen, ty den breda leder till helvete, varnade presten.

— Vi tro ej på dylika råheter, sade Nils. Det är en grym lära, som menniskor under en groft okunnig tid skrämtes med, en lära som är lika grym och gudlös, som den om himlen är enfaldig och barnslig. Då slägtet trodde, att vår jord var hela universum, hade det ej så stora tankar. Religion och gudsbegrepp kunde ej vara så sublimes som nu, då naturvetenskaperna börjat skingra dessa gamla töckniga och dumma åsigter.

— Naturvetenskap! Det är en sorglig lära, suckade presten. Filosofien, alla vetenskapers moder, tror på religionen.

— Ja, det är sorgligt. Filosofi är ej annat än metafysik; tro — hvarje filosof har sin tro, — olycksaliga tro! Derfor är filosofi lika litet vetenskap, som teologi eller läran om tro. Allt detta skall snart ramla och ge rum för det sunda förnuftets lära, för de exakta vetenskaperna och då behöfva vi hvarken filosofi eller religion i den mening, de nu förekomma.

— Jag förstär inte ditt tal, Nils, men lyd din gamla mor, tro, tro!

— Vi tro på Gud, invände Nils' unga täcka hustru,

— Ja, vi tro på Gud, sade båda gossarne.

— Men I tron ej på Jesus, sade presten, och då skrattade gossarne och sade Jesus, Jesus, vi känna inte den mannen.

— Förlåt dem det, ty de veta icke hvad de säga! Men hvilken som förargar en af dessa små, som tro på mig, honom vore bättre. att en kvarnsten bundes vid hans hals och han sänktes i hafvets djup, fortsatte presten och såg varnande på Nils.

— Vi behöfva ej öda tid på en för dig onödig disput. Under ditt ständiga predikande om helvete och tro har du blifvit ängslig och fått lifsleda. Vi tro på harmonien i lifvet, på glädje och sedlig utveckling, därför ha vi också lefnadslust och mod. Bara se, hur glada vi äro!

Det blef tyst. Båda gossarne klängde sig upp på fadrens knän, och modren smekte de leende rara ansigtana.

— Lefnadslust, sade presten och såg bort på de små. En betydelsefull suck smög sig ur hans ängsliga bröst. Jag ser de otrognas glädje, ser den uppenbart, den liknar ett himmelrike, men de trognas fröjd är endast suckan och ängslan. Är så Guds mening?

Han suckade åter och gick bort.

Det hade för honom glimrat en stråle af lycka, en sällsynt underbar och himmelsk känsla genomfor hans inre. Men hvadan hade den kommit?

Han gick åter bort till de andra i trädgården, och när han såg de pigga barnaögögen, så glimrade det till igen.

— Underbara känsla, sade han och kunde inte låta bli att se på barnen.

— Du tycker om barnen, tror jag, sade Nils.

— Jag tycker om eder alla. I ären lyckliga, lyckliga redan här på jorden, i jemedaldalen.

— Det är just konsten i lifvet att finna lyckan, en lycka, som varar beständigt både i lifvet och döden. Men den kan man omöjligt finna, så länge man tror, att nittionio människor af hundrade skola kastas till edert kära helvete. Uteslut detta både ur dina predikningar och din tro, skall du både sjelf kunna finna lyckan och visa andra vägen till lycka.

— Kanske, sade han.

— Säkert, invände Nils.

— Jag tror det; jag ser det, jag känner det. Men hvarför har jag ej trott det förr? Nu skall också jag bli lycklig.

— Så äro vi då lyckliga alla!

— Vi äro lyckliga alla, invände de gamle.

— Ja vi äro lyckliga alla, jublade de små.

Hvarför är icke vår nyare skönliteratur populär?

Några anmärkningar tillagnade den literära venstern.

Det är ett ledsamt, men obestriddigt faktum, att vår rikt uppblomstrande novell- och romanliteratur icke fallit den stora allmänheten i smaken. Om än åtskilliga af våra yngre författare eller författarinnor rätt ofta lyckas vinna en *succées d'estime*, så gå de deremot nästan alltid miste om någon betydligare materiel belöning för sitt arbete. Deras böcker »gå» icke; våra förläggare och bokhandlande hafva varit i tillfälle att förvärfva en bedröflig erfarenhet om den saken.

Hvarpå beror då denna allmänhetens kallsinnighet?

Publikum sjelft saknar både vilja och förmåga att gifva annat svar på ett dylikt närgånget spörsmål än det suveräna: »det roar mig», eller »det roar mig icke». Kunde man åter af författare erhålla deras innersta mening om denna sak, skulle den utan tvivel befinnas lyda så här: »publikum förstår oss icke, dess literära smak är icke nog uppodlad».

Utän tvifvel ligger det en god portion sanning i detta svar, men vi måste anmärka för det första, att författarne äro jäfviga, och för det andra, att om publikens smak öfver hufvud taget låte förändra sig i den åsyftade riktningen, denna förändring redan bort göra sig märkbar. Så har dock icke skett, alldenstund den literära vensterns böcker i allmänhet icke gå ut i större upplagor nu, än då nyrealismens fana först höjdes här hemma.

Den unga författarskolans impopularitet beror troligen äfven på andra, djupare orsaker.

* * *

Det är ingalunda vår afsigt att försvara allmänhetens literära smak. Man har nära nog dagligen tillfälle att se, huru böcker af minst sagdt tvifvelaktigt värde vinna strykande åtgång; under det deremot förtjenstfulla arbeten röna ödet att höljas med dam i bokhandlarnes magasin. Detta beror utan tvifvel på, att romantiken ännu har makten i den stora allmänhetens sinnen — beklagligt nog, men ursäktligt, då vi betänka, huru svårt det är för hvar och en af oss, han må anse sig för en aldrig så äkta son af tiden, att göra sig kvitt den sjukan. Orsaken till denna svårighet har Max Nordan lika sant som träffande utvecklat i första kapitlet af »Lögnerna», om jag mins rätt. Han påminner nämligen om, att vi lefva i en tid af allmänt missnöje, och att vi gerna, då vi hafva tillfälle dertill, vilja rikta vår blick tillbaka till andra tider och lyckligare förhållanden. Det är klart, att, då så är, en författare, som vill ställa fram för tiden dess egen bild, afslöja dess fulhet och blotta dess sär det är klart, att denne författare icke alltid bör kunna räkna på den stora allmänhetens ynnest.

Detta medgifvet, våga vi dock påstå, att man med rätta kan ställa det krafvet på en realistisk författare, att han skall ega förmåga ingifva allmänheten intresse för den spegelbild af tiden, han framställer till beskådande. Det korrektiv mot romantiken, han har till uppgift att gifva, skall framställas i den form, att läkemedlet icke ratas af patienten.

Vi erkänna, att detta är svårt, men det är icke omöjligt. Det har på ett lysande sätt lyckats för män, sådana som Zola och Daudet. Hvarför skulle det som lyckats i Frankrike, icke äfven kunna lyckas i Norden?

* * *

Hvarför det icke hittills lyckats?

Ja, det är hufvudfrågan, hvilken vi nu skola söka besvara. Om ett dylikt påstående icke ljöde allt för paradox, så skulle jag vilja säga, att hufvudfelet hos den literära vensterns författare är för mycken ärlighet och att det är för detta fel, som de fått böta med sin impopularitet. De äro utan tvifvel starkt genomträngda af en åstundan att gifva klara och djupa bilder af lifvet och människorna. Men att förverkliga denna åstundan är ett problem, som icke allenast är svårt utan helt enkelt omöjligt att lösa.

Hvarför det? Emedan det för hvarje person — författare eller icke — är en omöjlighet att känna någon annan än på sin höjd sig själf. Hvar och en ärlig iakttagare skall villigt erkänna detta. Hvertill reducerar sig nämligen vår kunskap om andra? Vi veta, huru de i några fall handlat, talat, kanske till och med tänkt; men veta vi derför, huru de skola handla och tänka i andra fall? Känna vi de otaliga fina driffjädrar, som leda dem vid deras beslut? Nej, visst icke. Sannerligen: hvarje personlighet är ett obekant land, hvars yttre konturer en utanför stående kan känna, men hvars inre beskaffenhet, hvars klippor, afgrunder eller blommande ängar äro oåtkomliga för främmande ögon.

Men då så är, måste det ju strängt taget icke låta sig göra för en författare att i diktning konsepvant framställa någon annan karaktär än sin egen? Helt visst förhåller det sig så.

Om nu en författare är besjälad af åtrå att klart och fullständigt framställa till åskådning en nutidsmänniskas utveckling, hur går han till väga? Han skriver en själfbiografi.

Se der, hvad vår literära venster medvetet eller omedvetet gör: den skriver själfbiografier! Detta är dess största fel i allmänhetens ögon, ett fel, förorsakadt af — hur var det jag nyss sade? — för mycken ärlighet.

En dylik diktning är i stort sedt icke episk, den är lyrisk. Men det finnes ingenting, som allmänheten så litet förstår och så föga uppskattar som lyrik på prosa.

Det är för mycket begärdt af publikum, att det skall göra sig den stora mödan att söka orientera sig i en författarpersonlighets okända land, om än detta lands geografi är framställd med så mycken klarhet och finhet som möjligt är. Man skall alltid missuppfatta en eller annan punkt, man skall råka vilse — och förargas deröfver.

Det är sannerligen icke ett yrke som lönar sig, detta att blotta sitt innersta för profanum vulgus.

* * *

Ehuru vår tid i allmänhet förmånligt utmärker sig genom att vilja benämna saker och ting med dess rätta namn, älskar man ännu allt jämt på åtskilliga håll att insvepa sina tankar i konstiga fraser. Ett af de modernaste uttrycken på den literära kritikens område är detta: »psykologisk analys».

Hvad betyder det för en författare att göra psykologisk analys? — Det betyder: skriva själfbiografi. — Huru? Återigen detta påstående? — Helt visst. Vi skola undersöka saken.

Antag, att en författare ute i lifvet träffar på en karaktär, som intresserar honom så, att han vill göra den till hufvudperson i en roman. Antag, att hans roman skall »analysera» denna karaktär. Huru går härvid författaren till väga? Han identifierar den ifrågavarande personen med sig själf och tänker efter: huru skulle jag handla, om jag bestämdes af samma förutsättningar som denne person? Det vill säga: han fyller den grundritning till en karaktär, som verkligheten gifvit honom, med sin egen karaktär. Detta kallas att analysera!

Det är icke min afsigt att utdöma metoden, jag vill endast visa, att man icke blir populär på det viset.

Vi ega i vår literatur en författare — han dog för blott tjugo år sedan — som trodde sig om att kunna analysera karaktärer, ehuru denna benämning på saken ännu icke var uppfunnen på hans tid. Det var Almqvist. Då han var ovanligt produktiv, trodde han sig slutligen hafva i sin diktning framställt »hela världen». Men det befans, att alla hans diktade personligheter voro syskon och liknade sin fader: de voro allt igenom almqvistska.

Almqvist är icke desto mindre en stor skald och ett ytterst intressant fenomen i vår literaturhistoria, men han är glömd, totalt bortglömd af allmänheten. — —

En stor skald i vår tid bekänner:

»Att dikta, det är att hålla

Domedag öfver sig själf»,

hvilket icke kan betyda något annat, än att han i sin diktning framställer till åskådning sin egen personlighet.

Lägg märke till, att denne skald, Ibsen, är måhända den, som allmänheten minst förstår af alla nutida författare.

Afven med fara att af Ibsensdyrkarne stämpas som kattare vågar jag påstå, att Ibsen inom en närmare eller fjärrare framtid skall dela Almqvists öde att glömmas af den stora allmänheten. Jag har dermed icke påstått, att han skall glömmas af de få utvalda, som älska den sanna poesien. — —

Ännu ett exempel!

August Strindberg är den af våra yngre författare, som öppnast och ärligast gifvit allmänheten del af sitt inre lif. Hvad har han vunnit dermed? Han är missförstådd af nästan alla, hatad af många.

Jag upprepar: det lönar sig icke att blotta sitt innersta för profanum vulgus!

* * *

Hvad är då att göra för en realistisk författare, som vill blifva populär?

Jag vill i all anspråkslöshet säga min mening.

1:o) Författaren bör behandla ämnen, som kunna intressera den stora allmänheten.

2:o) Författaren bör studera lifvet på samma sätt, som målaren studerar naturen, och återgifva hvad han har förnummit så objektivt som möjligt.

Det är allt!

Leonard W. Ljunglund.

När och Fjärran.

Utdrag ur Kristian Kroghs försvarstal inför Norges högsta domstol före konfiskeringen af hans bok »Albertine». Herr Krogh uppläste först ett otryckt företal till boken, hvilket bevisade, att han »verkligen af hänsyn till det moraliska justitiedepartementet med hr Sörensen i spetsen beslutat att vara så diskret, som kunde gå för sig».

Derpå fortsatte han:

»Men jag hade också andra hänsyn att taga».

För det första — jag ville icke vara slipprig. Jag ville icke, att när ni läste, om hur hon går in i sängkammaren och vänder sig i dörren och säger: »Ja, men jag tar inte af mig kläderna» — jag ville inte att ni skulle bli sittande der och fantisera öfver, hur liderlig scenen måhända kunde bli derinne — bakom de nedsläppta portiererna — i det rödaktiga lampskenet. Jag ville inte det. Ni skulle vara så

god och följa med vidare, och därför slog jag portiererna aldeles af sidan och lät er se. (Här följer scenen hos polisintendenten, dit Albertine lockats upp, och der hon berusas och förföres).

Se så, nu har ni sett det, och nu har ni på samma gång fått veta, hvad hon kände för denne Winther*) — och det ville jag ju också gema, att ni skulle, ty eljes förstår ni ju inte Albertines fasa för polisen och hvad den dref henne till. — — —

Ja — och så var det en sak till, jag ville ha förstådd. Det var icke bara den der förskräckelsen för polisen. En annan sak, som var mig lika så maktpålggande, det var det, som jag förklarar för er i den scen, som justitiedepartementet minst af alla kan tala och som lyder så här:

(Krogh läser här upp scenen vid Albertines första besigtning på »byrån»).

Vill ni vara så goda — högtärade herrar — och säga mig: hur skall jag få folk att förstå detta med skammen, som dör plötsligt med ett slag, för att aldrig vakna mer, på annat sätt än genom att helt enkelt, som jag här gjort, säga hur det gick till?

Det är omöjligt.

Men detta sista kapitel, som egentligen skulle hetat: Två år senare — det kunde jag väl ha låtit vara?

Ja — kanske det! Jag hade ju förlorat Albertine ur sigte de par åren, och jag visste icke, hur hon blifvit sådan, men att hon blifvit det, det hade jag sett och det hade gripit mig starkt.

Ja — jag kan gerna säga, att först då förstod jag fullt, hvad som förut skett. Det var, då jag såg det, jag bestämde mig för att skriva denna bok. — Skulle det icke kunna göra samma intryck på andra? Jag trodde det och så skref jag det, fastän jag ju måste säga mig sjelf, att jag blefve trungen att delvis stryka de odepartementala ord, som hon ropat genom dörren. (Här följer skildringen, ett par korta sidor, af Albertine som prostituerad på en bordell i »Vika»).

Det var på det hela taget dessa tre tilldragelser, som hade gripit mig mest i den verkliga Albertines lif: först denna skräck för polisen, som den der gången uppe hos Winther fullkomligt hade bedöfvat hennes kvinliga blygsamhetskänsla — så polisvisitationen deruppe på rådstugan, som för alltid hade dödat denna samma blygsamhet, och så det slutliga resultatet, slutet på det hela — det, som jag hade sett der nere i Vika. Så starkt hade de gripit mig, dessa tre tilldragelser i Albertines lif, så mycket hade de gifvit mig att tänka på, att hela min lifsåskådning blifvit en annan, och jag sjelf en annan.

Och så skulle jag icke få lof att säga till andra: »Se här, hvad jag har sett!» och lägga det fram för dem, aldeles som jag sett det — för att derigenom också få dem att tänka på allt det, som jag kommit att tänka på, att de derigenom kunde komma att få en annan lifsåskådning, och derigenom också komma att bli andra människor än de voro.

Det som gripit mig mest af allt, hvad jag sett, det skulle jag icke ha lof att berätta om för de andra, det skulle jag icke få lof att skrika ut, så att ni kunde höra det allesammans.

* Polisintendenten.

Hvad betyda då, mina herra, dessa ord i grundlagens § 100:

»Tryckfrihet måste finnas.»

Betyder det, att det, som är mig lika giltigt, eller som icke har griit mig något vidare — det har jag lof att berätta, men att det, som har gripit mig så, att det har varit i stånd att bringa hela mitt inre i uppror och gifva mig en helt ny syn på lifvet, det måste jag hålla innestängdt till och med, om jag skulle kvävas deraf. Jag får skriva om, hvad jag vill, men endast icke det, som ligger mig mest om hjertat.

Äro de då ironiskt menade, dessa ord i vår grundlag:

»Tryckfrihet måste finnas?»

Stå de der då endast för att häna oss, som känna något, vid det vi se, och som ha ett begär att skrika ut det till alla de andra, det, som vi se och känna.

Nej — mina ärade herrar!

Tryckfrihet måste finnas.

De äro allvarligt menade dessa ord — det är icke ironi — det är icke ett hån emot oss, hvilkas natur det är, att skrika ut hvad vi se och de intryck vi få.

Nej! Det är icke blott icke bevisadt, att jag visat ringaktning för sedligheten, utan det är uppenbart derför, att jag icke gjort det, och derför, mina herrar,

med grundlagen i min hand, fordrar jag skydd mot detta hrr Sjörensens och Sverdrups råa angrepp mot den heligaste och omistligaste rätt, jag som norsk medborgare har — rätten till att offentligen, säga, hvad som ligger mig om hjertat — och I *kunnen* icke neka mig detta skydd, mina herrar.

I egen ingen rätt dertill. Det är grundlagsbrott, om I det gören».

Efter detta tal stadfäste Norges Högsta Domstol konfiskationen af »Albertine» och dömde författaren till 100 kronors böter för »uppmaning till ringaktning mot sedligheten».

På inbjudan af »Kvindelig Framskridtsförening» i Köpenhamn hölls ett möte, på hvilket diskussionsämnet var: *Kan man begära en bestämd fritid för tjänstflickor?* Den lilla salen var proppfull. Frkn *F. Trier* ledde förhandlingarne. Fru *Johanne Meyer* hade först ordet: Tjenarinneståndet hade icke förut vågat klaga. Nu hördes ett litet skri. Det var den första ansatsen till förbättring. Tjänstflickorna borde ha en bestämd fritid, i hvilken de kunde utveckla sig; deras arbete kunde icke uppfylla dem med den glädjekänsla som läkarnes, sjukvårdskornas och lärarinnornas. De kunde icke, som dessa gå upp i deras kall. Tjenstehjonslagen var skamlig likasom alla undantagslagar. Skulle man nödvändigt ha en lag så borde det vara en skyddande.

Frkn *O. Levisen*: Skulle ett förbättradt tillstånd införas, måste initiativet härtill utgå från tjänstflickorna sjelfva. Herrskapen kunde väl inse bristerna, men ändå icke känna som flickorna sjelfva. Dessa borde sluta sig samman och uppställa fordringar. Om en enda gjorde det, blef hon bortjagad, gjorde många det blefvo fruarne betänkliga. De dugliga och förståndiga borde gå i spetsen. En magt på 18,000 människor kunde väl utträtta något.

Hr Villerup, medlem af manliga tjenstehjonsföreningen: Det vore nog lätt att tillråda sammanlutning, men tjänstflickorna hade icke tid. Det var nästan ironi att inbjuda till detta möte en hvardag. Till och med om söndagen var det ofta många tjänstflickor, hvilka blefvo lediga först mot 8-tiden på aftonen och då hellre gingo till sina föräldrar. Han kunde en anekdot: Om måndagen klagade frun för sin man, att tjentflickan den dagen rakt icke kunde bli färdig. »I går, då hon skulle ha ledigt kl. 3, hade hon redan till den tiden slutat sitt arbete». »Så lät henne då bli ledig hvar dag kl. 3», svarade mannen. Tjänstflickorna måste ha ett stöd utifrån. Framstegsföreningen borde ha saken om hand.

Frkn *Iversen* slöt sig till *Villerup*, i det hon gaf flera exempel på tjänstflickornas ringa fritid. Tjänstflickorna *Sine Ötting* och *Mathilda Staff* uttalade sig i samma anda samt klagade öfver de usla pigkamrarna, i så godt som stadens alla nya lägen heter.

Fru *Hermann* tyckte att fordran på en normal arbetsdag såg ut som en uppskrufning. Hon trodde icke tiden lämpade sig derför; det fans för många tjänstflickor. Annars hade saken hennes gillande.

Hr Levison: Då intet lifsdugligt förslag framkommit, då framstegsföreningen önskade, att flickorna skulle sammansluta sig, och flickorna att föreningen skulle hjälpa den, rådde han till att sammankalla ett nytt möte på en söndag och tillsätta en komité från de tjenandes och framstegsföreningens lager. Den svåra uppgiften skulle bäst kunna öfvervägas på så sätt.

Fru *Bajer* förklarade, att föreningen skulle sammankalla ett sådant möte.

Det länders »Kvindelig framskridtsföreningen» till stor heder, att den upptagit tjänstflickornas sak som sin, och det vore blott önskligt, att Göteborgs kvinnoförening ville följa exemplet, isynnerhet som mången tror, att Göteborgs kvinnoförening är alltför förnäm för att verkligen vilja ingripa, då det gäller arbetsklassens — den lägre samhällsklassens kvinna.

En kvinnopetition mot den legaliserade prostitutionen.

421 danska kvinnor ha till underskrift utsändt en petition så lydande:

Till den höga Regeringen och Riksdagen!

Vi undertecknade kvinnor af alla samfundsklasser tillåta oss härmed underdånigast att hänvända oss till den höga Regeringen och Riksdagen med bön om, att en komité måtte tillsättas för utarbetandet af en lag, till följe af hvilken lagen af den 10 April 1874 om den offentliga prostitutionen upphäfves och otukt som förvärfvsmedel förföljes och straffas.

Följande orsaker ha förmått oss att taga detta steg.

Vi äro på flerfaldigt sätt öfverbevisade om, att lagen af den 10 April 1874 utöfvar ett ödeläggande inflytande på vårt folk, i det den icke endast i fråga om kvinnan utan äfven i fråga om mannen förslappar det moraliska medvetandet, undergräfvor samhällsordningen och skapar förhållanden, hvilka hota med att ödelägga folkets framtid.

Vi anse en lag, hvilken endast drabbar den ene af de två brottslige för orättvis och kränkande all rättskänsla.

Vi äro öfverbevisade om, att en lag, hvilken straffar den fallna kvinnan två gånger, för att derpå gifva henne tillåtelse att under vissa former utöfva samma förseelse, för hvilken hon förut straffades, verkar i hög grad förvirrande på människors moraliska begrip.

Vi finna det upprörande, att lagen af den 10 April 1874 med tillhörande regulativ värnar om en sådan orättvisa som den, att den unga flicka som fastnat i otukt synden och som två gånger straffats för att ha mottagit penningar för otukt från sitt 16:de år kan, så framt hon icke skaffar sig förtjenst, tvingas att mista sin personliga frihet och blifva ett föremål för köp och försäljning.

Vi anse lagen af den 10 April 1874 och den derpå följande offentliga prostitutionen för att vara till frestelse, fall och förnedring för många af samhällets unga, ofta fattiga och ensamt stående unga kvinnor, likasom den förleder många unga män och störtar dem i elände.

Erkännande att hvarje människa är ansvarig för samhällets bristfällighet, bedja vi, hustrur, mödrar och ogifta kvinnor den höga Regeringen och Riksdagen enträget om föranstalta att en lag stadfästes, hvarigenom lagen af den 10 April 1874, hvilken demoraliserar folket, upphäves: Vi bedja om att få en lag stadfästad och tillämpad, hvilken tryggar den personliga friheten och bildar ett skydd åt den unge mannen och den unga kvinnan, en lag, hvilken öfverensstämmer med Guds lag och människans sedliga medvetande, och som därför straffar all förvärfsmässig otukt.

Köpenhamn i nov. 1887.

Vi tago oss friheten uppfordra hvarje gift kvinna, och hvarje ogift kvinna, som fyllt 25 år att underskrifva denna petition.

(Underskrifterna),

Att kvinnorna alltmera tvingas ut i arbetsmarknaden derpå ger ytterligare Köpenhamn exempel, ty på de sista 30 åren har antalet kvinnor, hvilka sysselsättas i industrien, *sexdubblats*. Tillväxten har varit starkast den senaste femårsperioden.

De tyska kvinnoföreningarna höllo i slutet af september månad sin 14-års kongress i Augsburg. Mer än 200 föreningsmedlemmar hade infunnit sig från olika delar af Tyskland. Efter att fru Rosendahl från Augsburg hade hälsat kongressen välkommen, höll fru Weber från Thüringen föredrag öfver ämnet: Hvarföre grundlägga vi kvinnoföreningar? hvari hon uppaf de tyska kvinnoföreningarnas mål: att lemna bistånd, der icke statens, kommunens eller familjens hjälp är tillräcklig för främjandet af mindre bemedlade kvinnors andliga och materiella väl genom upplärande och utbildning i olika yrken. Den ständigt tilltagande öfverbefolkningen, öfverproduktion och arbetslöshet gjorde, att många kvinnor dukade under i kampen för tillvaron. För att kvinnofrågan skulle lösas

var det således af största vigt, att kvinnorna sattes i stånd till att sjelfva förtjena sitt bröd. Föreningarna försökte att verka genom fackskolor för kvinnor, hushållsskolor, herbergen för fallna kvinnor, skyddsforeningar etc. etc.

På andra kongressdagen höll fru Augusta Schmidt från Leipzig ett föredrag om kvinnornas deltagande i de offentliga fattig- och sjukvården.

Olika uppfattning. I en af Londons fashionable kyrkor i Westend hade en känd och omtyckt predikant en af de senaste söndagarne valt till text för sin predikan Petri ord i evangeliet om fiskafångstet: »Vi ha fiskat hela natten och icke fått något». Han använde dessa ord på mödrarna, hvilka föra sina giftasvuxna döttrar från den ena balen till den andra, och utvecklade huruledes familjen efter att ha dansat hela natten gör upp räkningen och med en suck måste tillstå, att den icke fångat något, ehuru den fiskat hela natten. Detta tal väckte stark ovilja hos en del af åhörarne. En dam har å »de sårade mödrarnas vägnar» sändt tidsn. »Tablet» en skrifvelse, hvari hon beklagar sig öfver, att man i stället för att erkänna den omsorg, hvarmed mödrarna söka trygga sina döttrars framtid och befria världen från de allt annat än omtyckta gamla jungfrurna, hånar dem från predikstolen. »Har hon eller presten rätt?» frågar tidsningen. »Män äro ej kompetente att afgöra denna fråga».

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Premeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode inberäknadt. Lösnummer: 25 öre. Annonpris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, *Magasinsgatan 12, III*, alla hvardagar kl 5—6 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till *fru Alma Breinholm-Åkermark*.

Redaktionen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.		Sid.
<i>Ett kvinnoporträtt af Anne Charlotte Edgren—Leffler</i>	2	<i>Förstånd och hjerta</i> , af Gustaf Westman	121
<i>Hembygdsvisa af Ola Hanson</i>	10	<i>Pensioner i Paris</i> af Camilla Collett ..	122
<i>Danserinden fröken Irene Holm</i>	11	<i>På 4 minuter och 45 sekunder</i> af Cecile Gohl	124
<i>Något om naturalismens rättmätiga gränser inom vitterhet och konst af Robinson</i>	16	<i>En nutidsbiografi. Benjamin Thomées i Tavaststjernas barndomsvänner</i> af Nils Erdman	129
<i>Till Camilla Collet</i> af Joh. Paulsen	19	<i>Psykologisk och moralisk diktning</i> af Ola Hanson	131
<i>Hem</i> af Amanda Kerfstedt	19	<i>Hr G. af Geijerstams föreläsningar i Helsingfors</i> . Bref från Helsingfors af e	133
<i>Brev fra Norge</i> af Gina Krog	21	<i>Äktenskapsfrågan</i> , några diskussionsbidrag af Robinson,	137
<i>Aar — du Hersker!</i> af Herman Bang	25	153, 169, 185, 201, 225, 245, 277, 293, 309, 341	
<i>Gertrud Guillaume, Schack</i> af Clara Tschudi	26	<i>Pensioner i Paris</i> af Camilla Collett (Forts.)	138
» <i>Låtom oss skiljas</i> », ett litet literaturkåseri af Georg Nordensvan	34	<i>Rosmersholm paa Kristiania Theater</i> af Ulrik af A. P. Christiansen	144
<i>Den naturalistiske literatur i Norge</i> af U. A. P. Christiansen	36	<i>Strindbergslitteraturen (Antikritik)</i> af Karl Väpling	149
<i>Neb à nch</i> af Ernst Arpi	41	<i>Bref från Helsingfors</i> af Claude	149
» <i>Giftas</i> » (andra delen) af Ola Hanson	42	<i>Kvinnofrågan i ny belysning</i> af J. W. Å.	150
<i>En petition</i> af Hilma Strandberg	45	<i>Brutna toner</i> af Ragnvald Ulfsson ..	154
» <i>I kamp för tillvaron</i> » af Nils Erdman	54	<i>Materialism och teosofi</i> af A. F. Åkerberg	155
<i>Elisabeth Jerichau-Bauman</i> af K. Å—k.	57	<i>Literatur</i> af Ellen Key	160
<i>Et Livshåb</i> af Otto Möller	61	<i>En förening</i> af Allan F.	162
<i>Paa havebänken</i> af Christian Gløersen	67	<i>De små</i> af Georg Nordensvan	171
<i>Literatur</i> af Ina Lange	67	<i>Embedet at være Husmoder</i> af Helene Nyblom	173
<i>Elisabeth Jerichau-Bauman</i> af K. Å—k. (Forts.)	73	<i>Vereschagin i Stockholm</i> af A. E—n	179
<i>To Sonetter: I. I Avnbögen. II. Vinterrugen</i> af Th. Bøgedahl	77	<i>Ännu något om kritiken och tendensen</i> af A. C.	181
<i>Elfringen</i> af Tor Hedberg	77	<i>Interieur</i> af Alville Prydz	186
<i>Litteraturens konst och tendensen</i> antikritik af A. C.	80	<i>Om sedlighet i litteraturen</i> af Nils Erdman	187
<i>Et Billede</i> af Herman Bang	83	<i>Et Interieur</i> af Herman Bang	190
<i>Unionsfrågan från norsk synpunkt</i> af A. St. Aretander	89	<i>Zolas L'Oeuvre</i> af Irene Leopold ..	191
<i>Roser</i> af Alville Prydz	94	<i>Menniskor och boksamlingar</i> af Karl Väpling	194
<i>Omvändelse</i> af Gerda von Mיעckwitz	94	<i>Det vaares</i> af Alville Prydz	203
<i>Literatur</i> af Nils Erdman	100	<i>Några tankar om vår kvinnouppfostran</i> af Eva Vigström (Ave)	203
<i>Unionsfrågan från norsk synpunkt</i> af A. St. Aretander (Forts.)	105		
<i>Du hade ordets gåfva</i> , af Elna	109		
<i>En liten historia</i> af J. L.	109		
<i>Jesus af Nazarets dom</i> af Viktor E. Lennstrand	113		
<i>August Strindberg og Jonas Lie</i> af Clara Bergso	114		

	Sid.		Sid.
<i>Fråga hans far af Torborg Vids</i>	212	<i>Om Nutidens sädelige Lighedskrav</i>	
<i>Det sidste pau Dagsordenen af Laura</i>		af Elisabeth Grundtvig	304, 311
Kieler	214	<i>Ett frågetecken af Eva Vigström</i>	317
<i>Literatur af Ola Hanson (André Cor-</i>		<i>Helsingforsbref af Karmides</i>	320
<i>nelis af Paul Bourget)</i>	218	<i>Neb à nch af Ernst Arpi</i>	325
<i>Anna Wahlenberg »Små själar» af</i>		<i>Ett kåseri om kritiker af Georg Nor-</i>	
<i>Nils Erdman</i>	219	densvan	326
<i>Algernon Charles Swinburne af Stella</i>		<i>Ofret af Onar</i>	329
<i>Kleve</i>	228	<i>Literatur af Karl af Geijerstam</i>	331
<i>Under Fjeldet af Alvilde Pryds</i>	233	<i>Brev fraa Kobenhavn af M. Bruhn</i> ..	343
<i>Bornehjemmets Moer af Herman</i>		<i>»Fru Marianne» af Elna Tenow</i>	346
<i>Bang</i>	233	<i>Brev fraa Amerika af Aasta Hansteen</i>	352
<i>En förgrundsfigur af Axel Lundegård</i>	236	<i>Bogannemeldelse af B.</i>	352
<i>Från Amerika af C. Gohl</i>	240	<i>»När skall mitt hjerta en gång stilla-</i>	
<i>Anna Ellen Caroll af Clara Tschudi</i>		<i>stå?»</i>	353
<i>Det unga Frankrike, I af Ola Hanson</i>	250	<i>Till Fru Elna Tenow af Ernst Ahl-</i>	
<i>Det unga Frankrike, II af Ola Hanson</i>	261	<i>gren</i>	357
<i>Styrka af E.</i>	264	<i>Om hufvudpersonerna i Fru Mari-</i>	
<i>Fra Kaptejnens Dagbok af Alvilde</i>		<i>anne. Ett svar af Robinson</i>	359
<i>Prydz</i>	265	<i>Hvordan man gifter sig af Inborg</i>	
<i>Befrielse af Elna</i>	278	Gerstenberg-Müller	361
<i>Från Amerika af C. Gohl</i>	282	<i>Strejk af Saxon</i>	362
<i>Tre polemiske artiklar af Georg Bran-</i>		<i>Under predikan af P. A.</i>	363
<i>des</i>	284	<i>Hvarför är icke vår nyare skönlite-</i>	
<i>Den vilde Vin af Ovirin</i>	294	<i>ratur populär?» af Leonard W.</i>	
<i>Från Amerika af C. Gohl</i>	295	Ljunglund	368
<i>Det unga Frankrike, III af Ola Hanson</i>	297		

Till Redaktionen insända tidningar och tidskrifter.

For frisindet Christendom. No 21, 22 innehålla: Svar til höre-theologer. — En god Præken-Samling. — En liden Rettelse. — Lidt til om underfulde Helbredelser. (Af Ingvar Bohn.) — "Ofstedølerne, — Maalsagens Venner.

Illustrerad Året Om. Häftet 50, 51 innehålla: Namnsdagspresenter. Efter en oljemålning af B. Hübler. Illustration. — *I November*. Poem för Året Om af Sigge Sparre. — *Tyvärr en tidsbild*. Original af Salami. — *Lägre Kalifornien eller det fullkomliga landet*. Med 4 illustrationer. — *Charad*. — *Tal-kvadrat-gåta*. — *Stafrelsegåta*. — *Schack*. 2:dra och 3:dje pris vid problemturneringen. — *Lösningar*. — *Fältskärns Papper*. Svensk originalram af Lars Duncker. — *Med frimärke*. — *Om hvarannat*. — *Ayescha*. En underbar historia. Af Rider Haggard. Fri öfversättning. — *Karrikaturer*. — *Anekdoter*.

Vinterlandskap. Gammal hytta i Vermland. Af E. Lönngren. Illustration. — *Blodshämnden*. En berättelse från Montenegro efter Fransesco del' Ongaro. — *Konsten att bedöma musik*. Amerikanskt. — "Alltså fjerde valse". Pennteckning af Victor André. Illustration. — *Salongsmagi*. — *Springaregåta*. — *Schack*. Af Carl Stål, Göteborg. — *Kamrer Fogelins höstjagt*. Pennteckning. — *Fältskärns Papper*. Svensk originalroman af Lars Duncker. — *Med frimärke*. — *Om hvarannat*. — *För hemmet*. — *Hvarjehanda*. — *Ayescha*. En underbar historia. Af Rider Haggard. Fri öfversättning.

Svensk Läraretidning. No 47 innehåller: *Från en studiereses*. Af Kirstine Frederiksen. — *För dagen*: Inskrifningstiden i små- och folkskolan m. m.

Finsk Tidskrift. Häftet 5 innehåller: Wilhelm Chydenius: Lagskydd för arbetet. — Hjalmar Neiglick: Om exakta metoder i psykologin. — Fredr. Elfving: Vid Åbo akademi 1640—1664. — F. v. Wright: Ett omslag i vår fattigvårdsfråga. — Jonatan Reuter: Lilli skall på bal. — Mikael Lybeck: Vadstenanunnan.

I Bokhandeln.

K. G. Leinberg: Finlands territoriala församlingars ålder, utbildning och utgrening: anm. af C. v. B. — L. Lindelöf: — Trajectoire d'un corps m. m.; anm. af M—n. — Tor Hedberg: Skizzer och berättelser; anm. af B. E. — Amalia Fahlstedt: Ax och halm; anm. af I. L—d. — Leo Tolstoy: Bilder ur ryska samhällslifvet; anm. af g—r. — J. A. Gontscharow: Oblomow; anm. af P. — J. Mankell: Fälttåget i Norge år 1814; anm. af L. Munck. — I Uschakoff: De franska konsonanterna; anm. af V. Söderhjelm. — Claes Elis Johansson: Den heliga skrift och den negativa kritiken; — J. A. Ekman; den naturalistiska bedömdomen; anm. af E. S. — Tycho Tullberg: Djurriket; anm. af Osc. Nst. — F. C. Kiær: Norges Læger; anm. af V. S—ff. — Arvid Ahnfelt: Två krönte rivaler; anm. af M. G. S. — Henri Taine; Napoleon Bonaparte. — A. W. Bodenstedt: Svenskt-tyskt parlörlexikon, och C. G. Morén: Svenskt-engelskt parlörlexikon, anm. af F. G. — Aug. Kerckhoffs: Fullständig lärokurs i Volapük; anm. af A. N. — R. T.: Kvindens Ansvar i Sædelighedssagen; anm. af F. G. — Kristofer Randers: Norsk Natur; anm. af Ernst Lagus. — O. Asperheim: Darwinismen.

Öfversigt.

Finsk novellistik; af O. G. — Konstföreningens exposition; af Jac. Ahrenberg.

Vor tid. Nr 17 innehåller: Had til fritænkeriet. — Et skridt på veien mod fremtidens stat. — Knut Wicksell: Om prostitutionen. — Nyrationalismen.

F R A M Å T

kostar från 1 Okt. till årets slut endast
1 krona.

Tidskriften innehåller: sjelfständiga uppsatser, bref från in- och utlandet, poesi, skisser och noveller, literaturanmälan och notisafdelning; hvarjemte den fortfarande som hittills skall hålla sina spalter öppna för fritt meningsutbyte.

Medarbetare i tidskriften äro:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, Gustaf af Geijerstam, Karl af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Saxon (Johan Lindström), Skjalf, Stella Kleve, Eva Vigström (Ave), A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Améen, Eva Brag, Helene Nyblom, Cecilia Holmberg, f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Johan Nyblom, Oskar Levertin, Anna A., Anna Wahlenberg (Rien), Elna, Björnsterne Björnson, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvide Prydz, Margarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, Georg Brandes, S. Schandorph, Edv. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nørlund, Anna Brosbøll, Rafaël Hertzberg, Gerda von Mieckwitz m. fl.

Tidskriften utkommer den 1 & 15 i hvarje månad med 16 sidor stor oktav, således tillsammans, 384 sidor, till det billiga priset af kr. 3,50 för år, jemte 35 öre i postarvode. Lösnummer: 25 öre.

Prenumerationsställen: alla postanstalter (på postanstalterna endast för hel- och halfår) inom Sverige, Norge, Finland och Danmark; boklådorna samt å tidskriftens byrå, Göteborg, Magasinsgatan 12, öppen måndag, tisdag, torsdag och fredag, 5—6 e. m.

Tidskriften, som åtföljes af vidhäftadt annonsblad, är särdeles lämplig för annonsering.

Allmänna Lif-försäkringsbolaget

Med grundkapital, försäkringsfond och fasta maximipremier

Hufvudkontor: **Kungsträdgårdsgatan 2 C, Stockholm.**

Bolagets agenter i *Göteborg* äro:

Herr Hugo Davidsson , Kyrkogatan 58.	Kapten S. Falk , Tredje Långgatan 9.	Herr Fredr. Gavuzzi , Götabergsgatan 8.	Fru Helena Geijer , Kristinelundsgatan 11.
<i>Alingsås</i> , fil. d:r S. E. B. Högman .	<i>Grebbestad</i> , handl. Axel Lydén .	<i>Kongsbacka</i> , konsul Aron Svahn .	<i>Kungälf</i> , rådman E. Zetterlöf .f.
<i>Lysekil</i> , kronolänsman N. J. Nielsen .	<i>Marstrand</i> , postmästare O. Montell .	<i>Strömstad</i> , handl. W. Sylvander .	<i>Uddevalla</i> , handl. C. Sahlberg .g.

Icke att förväxla med **Skandinaviska Allmänna Lif-försäkringen**. (G. 21298)

Andra upplagan af

Kvinnans ställning i samhället.

Några inlägg i nutidens sociala spörsmål af

Clara Smitt.

Första upplagan slutsåldes under loppet af
1 månad. (G. 23822 + 1.)

Dame- Sundheds- Artikler

anbefalet af inden- och udenlandske Læger. Prospektus is
tilsendes mod Postmærke.

Fru Hansine Larsen,

Gammeltoftsgade 18,
Köbenhavn. K.

Kvinnoföreningens

Lånbibliotek,

Korsgatan 1, 1 tr. upp öppet kl. 9 f. m.—10 e. m.

„Framåts“ Expedition

är flyttad till **Magasinsgatan 12**, 2 trappor upp, öppen måndag, tisdag, torsdag och fredag kl. 5--6 e. m m
„Framåt“ kostar från 1 Oktober till årets slut *endast 1 krona*.

Kvinnoföreningens Arbetsbyrå

är flyttad till **Magasinsgatan 12**, tredje våningen. Öppen hvardagar kl. 12—1 på dagen.